

Maria Stachnik

Szkolenia biblioteczne w polskich i francuskich bibliotekach uniwersyteckich - próba porównania

Bibliotheca Nostra : śląski kwartalnik naukowy 1/1, 29-39

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MARIA STACHNIK
*Biblioteka Instytutu Neofilologii
Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie*

SZKOLENIA BIBLIOTECZNE W POLSKICH I FRANCUSKICH BIBLIOTEKACH UNIWERSYTECKICH – PRÓBA PORÓWNIANIA

Wstęp

Procesy integracyjne w Europie, które dokonały się w ostatnich latach, w połączeniu z rozwojem automatyzacji i komputeryzacji, wpłynęły na gwałtowny postęp globalizacji „starego kontynentu” i całego świata. W sytuacji przenikania się kultur i ciągłego przemieszczania się ludności transformacji ulega wiele dziedzin życia. „Proces komputeryzacji i medializacji wszystkich sfer życia człowieka prowadzi w prostej linii do powstania elektronicznej gospodarki, elektronicznego handlu, elektronicznej bankowości, administracji i w coraz szerszym zakresie nowego kształtu edukacji, w których media i edukacja medialna nabierają prestiżowego znaczenia” (Majewska, Walczak, 2006, s. 24).

Szkolnictwo wyższe jest jednym z elementów działalności ludzkiej, która wywiera istotny wpływ na jakość i kierunek tych przemian. Zacieśnieniu współpracy europejskiej w zakresie zwiększenia poziomu jakości szkolnictwa wyższego – w szczególności w zakresie rozwoju zawodowego i mobilności społeczeństwa oraz zintegrowania programów nauczania, szkoleń i badań – służyć ma tzw. Proces Boloński. Zapoczątkowała go Wspólna Deklaracja Europejskich Ministrów Edukacji¹, zebranych w Bolonii 19 czerwca 1999 roku (Proces), dotycząca działań na rzecz utworzenia – do 2010 roku – Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego (European). O postępach w realizacji celów Procesu Bolońskiego informowały komunikaty z kolejnych konferencji w Pradze (2001)², Berli-

¹ Podpisy złożyli wówczas przedstawiciele 29 państw Unii Europejskiej, w tym Polski. Obecnie w Procesie Bolońskim uczestniczy 47 krajów.

² Położono nacisk na: rozwój kształcenia przez całe życie, zwiększenie zaangażowania studentów na rzecz realizacji PB, promowanie atrakcyjności EOSW poza Europą (Eksperci Bolońscy).

nie (2003)³, Bergen (2005)⁴, Londynie (2007)⁵, Leuven i Louvain-la-Neuve (2009)⁶ (Eksperci Bolońscy).

Polska – jako sygnatariusz Deklaracji Bolońskiej oraz członek Unii Europejskiej (UE) – przystąpiła do wprowadzania w życie założeń Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego, m.in. poprzez dostosowanie ustawodawstwa krajowego do regulacji UE. Zmiany te, w odniesieniu do szkolnictwa wyższego w Polsce, regulują zapisy Prawa o szkolnictwie wyższym (Ustawa, 2005) oraz najnowszej *Ustawy z dnia 18 marca 2011 roku o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw* (Ustawa, 2011).

Proces boloński obejmuje swym zasięgiem wiele zagadnień. Dotyczą one nie tylko opracowania spójnej struktury studiów na poziomie wyższym, ale również określenia mechanizmów zarządzania szkolnictwem wyższym oraz sprecyzowania rodzaju kompetencji, jakimi po zakończeniu kształcenia będzie dysponował absolwent. Rynki usług edukacyjnych oraz zatrudnienia nie mogą funkcjonować efektywnie, gdy są oderwane od siebie – powinny się nawzajem uzupełniać. Wspólnym europejskim systemem odniesienia, który wiąże krajowe systemy i ramy kwalifikacji różnych państw są Europejskie Ramy Kwalifikacji, wprowadzone do obszaru edukacyjnego Europy zaleceniem Parlamentu i Rady Europejskiej z 23 kwietnia 2008 roku w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji do uczenia się przez całe życie (Europejskie Ramy).

Działania zmierzające do ujednoczenia szkolnictwa wyższego w Unii Europejskiej obejmują wszystkie rodzaje szkół wyższych. Autorka niniejszego opracowania, wykorzystując metodę doboru nielosowego, zawęziła analizę do polskich i francuskich uniwersytetów publicznych. W oparciu o informacje zamieszczone na stronach Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Publiczne) oraz francuskiego Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego i Badań (Liste) przeanalizowała – pod kątem prowadzonej działalności dydaktycznej – zawartość stron domowych 27 polskich i 50 francuskich państwowych bibliotek uniwersyteckich. Biblioteki uniwersyteckie, jako instytucje wspierające procesy kształcenia, oprócz programów nauczania

³ Między innymi uznano badania naukowe za integralną część szkolnictwa wyższego i przyjęto rozszerzenie systemu studiów o trzeci stopień – doktoranci (Eksperci Bolońscy).

⁴ Zacieśnienie m.in. współpracy uczelni wyższych z innymi instytucjami prowadzącymi badania naukowe, zwiększenie dostępności studiów, mobilności studentów i pracowników (Eksperci Bolońscy).

⁵ Podkreślono wprowadzenie systemów kształcenia zgodnych z przyjętymi zasadami, uelastycznienie kształcenia, usuwanie przeszkód ograniczających mobilność studentów i pracowników (Eksperci Bolońscy).

⁶ Wskazano na społeczny wymiar szkolnictwa wyższego, uczenie się przez całe życie, możliwość zatrudnienia poprzez współpracę uczelni z rynkiem pracy (Eksperci Bolońscy).

powinny budować odpowiednio wyposażone zaplecze, które będzie stanowić warsztat pracy zarówno dla prowadzących zajęcia jak i dla studentów. Wynika stąd konieczność dostosowania się nie tylko do zmian, jakie narzucają ministerialne wytyczne do programów edukacyjnych, ale także przymus podążania za wszechobecnymi nowymi technologiami w dziedzinie informacji i komunikacji (Majewska, Walczak, 2006, s. 34). Odpowiednio wykształceni pracownicy bibliotek we współpracy z kadrami naukową i naukowo-dydaktyczną uniwersytetów mogą przyczynić się do rozwoju edukacji studentów i społeczeństwa.

Oferta dydaktyczna bibliotek uniwersyteckich w Polsce

Ustawa o bibliotekach z 27 czerwca 1997 roku określiła organizacyjne ramy bibliotekarstwa polskiego, dostosowując je do obowiązujących norm europejskich. Jedną z nich jest prawo do korzystania z bibliotek, które „ma charakter powszechny, każdy czytelnik ma dostęp do biblioteki” (Ustawa, 1997).

Artykuł 13. aktualnie obowiązującego *Prawa o szkolnictwie wyższym* stanowi, iż do podstawowych zadań uczelni zalicza się m.in. kształcenie studentów w celu zdobywania i uzupełniania wiedzy oraz umiejętności niezbędnych w pracy zawodowej, kształcenie i promowanie kadr naukowych, upowszechnianie i pomnażanie osiągnięć nauki, kultury narodowej i techniki, w tym poprzez gromadzenie i udostępnianie zbiorów bibliotecznych i informacyjnych, kształcenie w celu zdobywania i uzupełniania wiedzy (Ustawa, 2011). Biblioteka uczelniana jako placówka gromadząca i udostępniająca różnego rodzaju źródła informacji ma za zadanie, nie tylko udostępniać zbiory, ale i przygotowywać użytkowników do samodzielnego metodycznego wyszukiwania, selekcji i wykorzystywania informacji. Kształcenie stanowi zatem jeden z ważniejszych warunków skutecznej działalności oddziałów informacyjnych w bibliotekach i jest wykładnikiem efektywności udostępnianych systemów informacji. Obejmuje ono wszystkich użytkowników bibliotek uczelnianych w tym kadrami naukową, naukowo-dydaktyczną i studentów. Działalność szkoleniowa ma na celu konieczność kształtowania kultury informacyjnej społeczeństwa wiedzy (Utrata, 2006). Należy przez to rozumieć uświadomienie czytelnikom znaczenia i roli informacji we współczesnym świecie, znajomość praw przysługujących użytkownikom (regulamin bibliotek), a także zagadnień etycznych związanych z korzystaniem z zasobów (prawa autorskie). Zadaniem biblioteki uczelnianej jest zdobywanie i przekazywanie wiedzy o tym jak znaleźć informację, jak ją ocenić i efektywnie wykorzystać (Paruzel, 2009).

W ofercie dydaktycznej bibliotek polskich szkół wyższych znajdują się obecnie zajęcia z zakresu: *Przysposobienia bibliotecznego, Podstaw infor-*

macji naukowej dla studentów-dyplomantów, Podstaw informacji naukowej dla pracowników uczelni, Szkolenia dotyczące wyszukiwania informacji w bazach elektronicznych oraz Szkolenia dla pracowników bibliotek.

Z przeglądu stron WWW bibliotek wynika, że edukację czytelników prowadzą zwłaszcza oddziały informacji naukowej, które organizują przede wszystkim zajęcia *Przysposobienia bibliotecznego* dla studentów pierwszego roku studiów oraz edukują studentów starszych lat, doktorantów, pracowników naukowych i dydaktycznych w zakresie korzystania z nowoczesnych elektronicznych źródeł informacji. Zajęcia odbywają się w formie tradycyjnej, łączonej (spotkanie w bibliotece jest uzupełnione zaliczeniem testu online) lub zdalnej, z wykorzystaniem platformy e-learningowej Moodle.

W Polsce ustawa nie obliguje bibliotek szkół wyższych do prowadzenia działalności dydaktycznej. O tym, czy zajęcia organizowane przez biblioteki poszczególnych uniwersytetów są obowiązkowe, czy „na życzenie”, decyduje rektor danej uczelni w porozumieniu z dyrektorem biblioteki. W tym miejscu warto jedynie odnotować, że programy *Przysposobienia bibliotecznego* dla licencjatów obejmują przede wszystkim przekazanie ogólnych wiadomości o bibliotece, jej historii, strukturze organizacyjnej, a także zbiorach tradycyjnych i elektronicznych (serwisach i bazach danych).

Dla nauczycieli akademickich, pracowników naukowych, doktorantów i studentów wyższych lat biblioteki – najczęściej „na życzenie” – organizują szkolenia kształtujące umiejętności informacyjne, czyli *information literacy*. Zajęcia na tym poziomie wymagają od uczestników zdefiniowania indywidualnych potrzeb informacyjnych – prowadzący muszą zadbać o przekazanie szkolonym wiedzy o zasadach tworzenia tekstów naukowych, tworzenia przypisów, bibliografii. Dopiero po zdefiniowaniu niezbędnych pojęć można przejść do następnych etapów: identyfikacji, lokalizacji, oceny zdobytych informacji. Pokonanie tych trudności daje możliwość efektywnego wykorzystania i przekazywania wiedzy, używania naukowego języka. Ta sprawność intelektualna pozwala na dogłębną analizę problemów i podejmowanie prawidłowych decyzji. Kształcenie tego rodzaju umiejętności wymaga od bibliotekarzy świetnej orientacji w źródłach tradycyjnych i elektronicznych a także wiedzy o sposobach zdobywania informacji np. znajomości baz danych czy wyszukiwarek. Bezpośrednie spotkania z użytkownikami wymagają perfekcyjnego przygotowania, ciągłego poszerzania wiedzy, doskonalenia warsztatu metodycznego. Jest to dla bibliotekarzy sprawdzian z umiejętności komunikacyjnych i informacyjnych.

W większości bibliotek na stronie domowej wszyscy czytelnicy znajdują link za pomocą którego mogą zwrócić się o bezpośrednią pomoc do bibliotekarza – „pytanie do bibliotekarza” lub „dyżurny bibliotekarz”. Jest to dodatkowe „wyjście naprzeciw” oczekiwaniom użytkowników bibliotek.

Oferta dydaktyczna francuskich bibliotek uniwersyteckich

Zapoczątkowaną w 1997 roku we Francji reformę uniwersytetów reguluje *Prawo Bayrou* (Rapport). Narzuciło ono włączenie szkoleń bibliotecznych MTU (*méthodologie du travail universitaire*) do ogólnego programu studiów uniwersyteckich. Kolejnym krokiem było wdrożenie unijnych postulatów Procesu Bolońskiego. Środowisko francuskich bibliotekarzy zobligowane zostało do opracowania programów i standardów szkoleń dostosowanych do trzystopniowego toku studiów: licencjat, magisterium, doktorat L/M/D.

Przemiany we francuskim szkolnictwie wyższym, pozwoliły na sprecyzowanie przepisów wyznaczających ramy szkoleń. Warto tu wspomnieć o tzw. trzech zasadach, jakie powinno spełniać szkolenie, którym objęty jest użytkownik biblioteki uniwersyteckiej:

- musi być ujęte w harmonogramie studiów;
- uzgodnione z wykładowcami poszczególnych dziedzin wiedzy;
- uczestnictwo w nim musi być potwierdzone (Blin i Stoll, 2005).

Upowszechnienie studiów wyższych, nadmiar informacji, różnorodne sposoby i środki docierania do źródeł wiedzy przyczyniły się do zdefiniowania celów tego typu szkoleń. Przyjęto, że słuchaczy studiów licencjackich należy przede wszystkim zapoznać ze sposobami i narzędziami samodzielnego zdobywania informacji, natomiast na studiach drugiego i trzeciego stopnia trzeba uczyć efektywnego wykorzystywania dziedzinowych źródeł wiedzy.

W 1999 roku, na każdej francuskiej uczelni wyższej powołano Wspólne Działy Dokumentacji (*Service Commun de la Documentation – SCD*), które zajmują się organizacją i prowadzeniem szkoleń bibliotecznych. Uniwersytety objął jednolity system, zgodnie z którym każda biblioteka główna uczelni posiada SCD. Dział ten w sensie organizacyjnym podlega bezpośrednio rektorowi, a zarządzany jest przez dyrektora biblioteki uniwersyteckiej.

Zadaniem SDC jest:

- dbanie o rozwój i koordynowanie działań odpowiadających za politykę gromadzenia dokumentów w uczelni oraz stałą poprawę usług dla użytkowników;
- przechowywanie, gromadzenie i udostępnianie dokumentów wytwarzanych lub nabywanych przez uczelnię;
- pomoc przy zbieraniu dokumentacji, wyszukiwaniu informacji na życzenie czytelników;
- prowadzenie szkoleń bibliotecznych dla studentów i pracowników uczelni;
- współpracę z bibliotekami o podobnym profilu poprzez tworzenie wspólnych katalogów (w szczególności w sieci regionalnej);
- zapewnienie użytkownikom dostępu do nowoczesnych źródeł informacji naukowej i technicznej.

Strategicznymi celami działań SDC jest zatem koordynacja działań i wypracowanie spójnego systemu bibliotecznego w skali danej uczelni, regionu i całego kraju.

Obowiązkowe szkolenia wprowadzające

Szkolenia użytkowników bibliotek – *Formation des usagers* dla studentów pierwszych lat to zajęcia dydaktyczne organizowane przez SDC dla wszystkich słuchaczy uczelni. Trwają około dwóch godzin, w czasie których prezentowany jest publicznie dostępny przez Internet katalog zbiorów biblioteki OPAC (Online Public Access Catalog), uniwersytecki system dokumentacji SUDOC (Catalogue du Système Universitaire de Documentation), a także ogólnie dostępne wyszukiwarki i bazy danych. Słuchaczom jest ponadto prezentowany moduł wypożyczania PEB (Prêt entre bibliothèques), umożliwiający wypożyczenia międzybiblioteczne poprzez katalog SUDOC.

W szkoleniach „wstępnych”, prowadzący zajęcia pełnią rolę moderatorów, których zadaniem jest zaproszenie do korzystania ze zbiorów i usług biblioteki oraz przybliżenie studentom metodologii pracy na uczelniach wyższych.

Ogromna ilość studentów, którzy są objęci obowiązkowym szkoleniem oraz skąpa ilość godzin potrzebnych do realizacji tego zadania wywołuje efekt tzw. maratonu pierwszego semestru. Francuscy bibliotekarze prowadzący szkolenia dla studentów pierwszego stopnia tak bowiem określają swoją pracę w tym okresie. Aby uniknąć nadmiernego przeciążenia dydaktyką znaleźli rozwiązanie tego problemu – zatrudnienie tutorów, czyli studentów co najmniej stopnia M (master) do pomocy w prowadzeniu zajęć bibliotecznych⁷ (Bonnet, 1997).

Szkolenia doskonalące dla:

- **magistrantów**

Począwszy od drugiego stopnia studiów, szkolenia są ukierunkowane na zbieranie informacji i dokumentacji dziedzinowej, związanej ze specjalizacją na danym kierunku. Biblioteka przygotowuje studentów do pracy naukowej (*formation à la recherche documentaire*) głównie poprzez zajęcia wprowadzające do metodologii badań. Podczas tych szkoleń rozwijane są również umiejętności gromadzenia informacji z wykorzystaniem Wiki i narzędzi Web 2.0.

⁷ Zyskują one coraz większe grono zwolenników zwłaszcza wśród bibliotekarzy prowadzących szkolenia dla studentów pierwszego roku studiów licencjackich. Do prowadzenia tych szkoleń dla początkujących użytkowników biblioteki są włączeni także studenci. We Francji biblioteki mogą zatrudniać na godziny studentów (zwłaszcza studiów magisterskich i doktorskich), którzy dysponują wiedzą i doświadczeniem w korzystaniu z dostępnych narzędzi poszukiwania informacji i przeszukiwania różnych baz danych.

- **doktorantów**

Na tym etapie studiów, pod okiem bibliotekarzy, doskonalone są umiejętności wyszukiwania i przetwarzania informacji. Aby dostosować zajęcia do faktycznych potrzeb studentów, przeprowadza się ankietę weryfikującą ich umiejętności i zarazem wskazującą oczekiwania wobec biblioteki. Zazwyczaj proponuje się doktorantom wybór dogodnego dla nich czasu i rodzaju szkolenia (indywidualne, grupowe lub online). Takie rozwiązanie daje studentowi trzeciego stopnia poczucie, że jest traktowany wyjątkowo, a biblioteka dokłada starań, by stał się mistrzem wyszukiwania informacji. W szkoleniach wykorzystywana jest m.in. wielotematyczna platforma udostępniająca zagraniczne bazy danych z różnych dziedzin wiedzy ProQuest, gdzie zainteresowany może sprawdzić czy powstały prace o podobnej tematyce. Standardem wśród doktorantów francuskich jest powoływanie się na inne prace doktorskie. Warto podkreślić, że od 2009 roku we Francji, doktorant ma obowiązek rejestrowania i oddania egzemplarza swojej pracy do biblioteki. Autor może nie wyrazić zgody na opublikowanie pracy w Internecie, ale i tak zostanie ona skatalogowana, a jej opis będzie widoczny w OPAC-u biblioteki oraz w katalogu SUDOC.

Trzystopniowy program szkoleń bibliotecznych zmusza bibliotekarzy do opracowania kompleksowego planu zajęć, rozłożonego na cały tok studiów. By zajęcia uwzględniały specyfikę danego kierunku oraz odpowiadały wymogom stawianym przez wykładowców, ich tematyka jest uzgadniana w drodze konsultacji z pracownikami naukowo-dydaktycznymi na poszczególnych kierunkach. Zatem progresywny charakter szkoleń wymaga ciągłej współpracy bibliotekarzy prowadzących zajęcia biblioteczne z wykładowcami uczelni wyższych. Bibliotekarze muszą także brać pod uwagę obowiązujący system punktowy ECTS (European Credit Transfer System).

Ograniczona liczba godzin przeznaczonych na tego typu zajęcia zmusiła biblioteki uniwersyteckie do szukania innych rozwiązań – zaczęto także prowadzić szkolenia na platformie czyli tzw. szkolenia na odległość.

Polska – Francja: szkolenia biblioteczne – podobieństwa i różnice

Polskie i francuskie biblioteki uniwersyteckie prowadzą szkolenia biblioteczne dostosowane do trójstopniowego toku studiów. Wynika to z unijnej polityki i jest rezultatem wprowadzania w życie Procesu Bolońskiego. Podczas zajęć ze studentami pierwszego roku bibliotekarze obu krajów realizują te same cele:

- wykształcenie umiejętności zdefiniowania potrzeb informacyjnych;
- pokazanie dostępnych źródeł;
- zaznajomienie z technikami i metodami poszukiwań;

- zastosowanie znalezionych informacji (Paruzel).

O różnicach decyduje brak w Polsce j podstawy prawnej regulującej realizację zajęć *Przysposobienia bibliotecznego*. Decyzja o ich prowadzeniu pozostaje w gestii władz uczelni, nie daje to gwarancji, że wszyscy studenci będą objęci programem szkolenia. Można tu liczyć na zdolności studentów i wzajemną pomoc.

We Francji obowiązek odbywania szkoleń bibliotecznych regulowany ustawą ujednocila przygotowanie studentów, tym samym dając im już na starcie równe szanse. Mimo iż omawiane szkolenia przybliżają jedynie specyfikę biblioteki i wprowadzają w początkowe zagadnienia poszukiwania informacji, badania bibliotekarzy francuskich dowiodły, że przyczyniają się także do eliminowania części niepowodzeń studentów w początkowym okresie studiów (Panijel-Bonvalot, 2005).

Warta podkreślenia jest ścisła współpraca francuskich bibliotek uniwersyteckich z wykładowcami i pracownikami naukowymi uczelni w zakresie kształtowania rodzaju i programu zajęć organizowanych przez biblioteki dla słuchaczy studiów magisterskich i doktorantów oraz – co szczególnie ważne – uwzględnianie ich w harmonogramie studiów. Takie rozwiązanie obowiązujące we Francji zapewnia skuteczną realizację powiązania teorii z praktyką, tym pewniejszą, że bibliotekarze działają według podobnego schematu, wyuczonego w jedynej we Francji wyższej uczelni kształcącej bibliotekarzy – Krajowej Szkole Wyższej Nauk o Informacji i Bibliotekach w Lyonie (École nationale supérieure des sciences de l'information et des bibliothèques – ENSSIB).

Podsumowanie

Koncepcja społeczeństwa opartego na wiedzy jest podstawą działań w Unii Europejskiej. Głównym założeniem i celem jest stworzenie dostępu do informacji z wykorzystaniem nowych technologii w szeroko rozumianej edukacji.

Polskie biblioteki szkół wyższych znajdują się w fazie dostosowywania do europejskich wymogów. Trudno w chwili obecnej przewidzieć przebieg i kierunek tego procesu. Bezsprzecznym jest fakt pewnego ujednoczenia studiów w Europie poprzez wprowadzenie trzech stopni nauczania na uczelniach wyższych, punktów ECTS, zmierzanie w kierunku pedagogiki medialnej.

Zdobywanie umiejętności pozyskiwania informacji trwa przez całe życie. Jest też podstawą kształcenia na wszystkich poziomach edukacji i samokształcenia. Choć nie zawsze jest to zdefiniowane. Obecnie nie wystarczy twórcze, teoretyczne podejście do problemu. Niezbędne są ponadto praktyczne umiejętności korzystania ze zdobyczy techniki i informatyki, których podczas wyżej omówionych szkoleń nabywają ich uczestnicy.

Za koniecznością organizowania szkoleń przemawia fakt, że polskie szkoły ponadgimnazjalne nie przygotowują, w wystarczającym stopniu, swoich absolwentów do korzystania z biblioteki naukowej. Wychodzą naprzeciw tym potrzebom bibliotekarze szkół wyższych, organizując spotkania z uczniami liceów czy techników, jako potencjalnymi użytkownikami bibliotek. Podobne działania podejmują francuscy bibliotekarze; mają oni ułatwione zadanie, gdyż korzystanie z bibliotek uniwersyteckich przez maturzystów oraz osoby, które ukończyły 18 lat jest we Francji powszechną praktyką.

Zasadnicza różnica, dotycząca szkoleń bibliotecznych w Polsce i we Francji wynika z uregulowań prawnych i sposobu podejścia do ich realizacji. Przejrzyste ustawy we Francji, koordynacja działań w skali uczelni, konsultacje bibliotekarzy z wykładowcami dają gwarancje, że prowadzone zajęcia odniosą skutek.

Mimo braku rozwiązań prawnych, założenia i cele szkoleń bibliotecznych w Polsce są podobne; brak natomiast skoordynowanej współpracy bibliotekarzy i wykładowców oraz korzystania w bibliotece z pomocy tutorów. Zarówno polskie jak i francuskie biblioteki uniwersyteckie realizują idee szkoleń zgodnie z możliwościami i w oparciu o dostępne sposoby i metody prowadzenia zajęć. Wszystko wskazuje na to, że biblioteki zmierzają w tym samym kierunku, a resztę weryfikuje praktyka.

Bibliografia

- Blin F., Stoll M. (2005), *La formation des usagers dans l'enseignement supérieur*. „Bulletin des bibliothèques de France” [online]. t. 50, n° 6 [dostęp: 2012-02-01]. Dostępny w World Wide Web: <http://bbf.enssib.fr/consulter/bbf-2005-06-0005-001>. Web: <http://www.ekspercibolonscy.org.pl/>
- Bonnet B. (1997), *Le tutorat documentaire*. „Bulletin des bibliothèques de France” [online]. t. 42, n° 4 [dostęp: 2012-02-01]. Dostępny w World Wide Web: <http://bbf.enssib.fr/consulter/bbf-1997-04-0049-008>. *Enssib / école nationale supérieure des sciences de l'information et des bibliothèques* [online]. [dostęp: 2012-02-01]. Dostępny w World Wide Web : <http://www.enssib.fr>
- Dziewulak D. (1997), *Systemy szkolne Unii Europejskiej*. Wyd. 3 popr. i uzup. Warszawa. *European Higher Education Area W*: en.wikipedia [online]. Aktualizacja: 2011 [dostęp: 2012-02-09]. Dostępny w World Wide Web: http://en.wikipedia.org/wiki/European_Higher_Education_Area.
- Eksperci Bolońscy* [online]. 2012 [dostęp: 2012-02-09]. Dostępny w World Wide *Europejskie ramy kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie* [online] Luksemburg 2009 [dostęp: 2012-02-09]. Dostępny w World Wide Web: http://ec.europa.eu/education/pub/pdf/general/eqf/broch_pl.pdf

- Liste des universités françaises – MESR* [online] 2011 [dostęp: 2012-02-09]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.enseignementsuprecherche.gouv.fr/cid20269/liste-des-universites-francaises.html>.
- Majewska M., Walczak M. (red.) (2006), *Pedagogika biblioteczna w społeczeństwie informacyjnym*. Warszawa.
- Panijel-Bonvalot C. (2005), *La Formation documentaire des étudiants en France*. „Bulletin des bibliothèques de France” [online]. t. 50, n° 6 [dostęp: 2012-02-01]. Dostępny w World Wide Web: <http://bbf.enssib.fr/consulter/bbf-2005-06-0016-002>.
- Paruzel A. (2009), *Kształtowanie umiejętności informacyjnych użytkowników w bibliotece szkoły wyższej. Wybrane problemy i zagadnienia* W: X Krajowe Forum Informacji Naukowej i Technicznej „Bezpieczna, innowacyjna i dostępna informacja perspektywy dla sektora usług informacyjnych w społeczeństwie wiedzy”, Zakopane, 22-25 września 2009 [online]. [dostęp: 2012-02-01]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ptin.org.pl/konferencje/10forum/repozytorium/Paruzel.pdf>.
- Proces Boloński* [online]. 2012 [dostęp: 2012-02-01]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.nauka.gov.pl/szkolnictwo-wyzsze/sprawy-miedzynarodowe/proces-bolonski>
- Rapport d'étape de Janvier 1997* [online] 2001 [dostęp: 2012-02-01]. Dostępny w World Wide Web: <http://guilde.jeunes-chercheurs.org/Reflexions/Documents/Rapport-EG-01-97.html>
- Reforma Szkolnictwa Wyższego – MNiSW* [online] 2011 [dostęp: 2012-02-01]. Dostępny w World Wide Web: www.nauka.gov.pl/szkolnictwo-wyzsze/reforma-szkolnictwa-wyzsze.
- Ustawa z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw (2011). „Dziennik Ustaw”, nr 84, poz. 455.
- Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach „Dziennik Ustaw”, nr 85, poz. 539.
- Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym. „Dziennik Ustaw”, nr 164, poz. 1365, z późn. zm. [online] [dostęp: 2012-02-01]. Dostępny w World Wide Web: http://www.come.uw.edu.pl/_pliki/prawo_o_szkolnictwie_wyzszym.pdf.
- Utrata I. (2006), *Edukacja biblioteczno-informacyjna użytkowników bibliotek akademickich* W: 25. Jubileuszowa Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych, Kształcenie użytkowników naukowej informacji medycznej – koncepcje i doświadczenia, Lublin-Kazimierz Dolny, 12-14 czerwca 2006 [online]. Warszawa. [dostęp: 2012-02-01]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ebib.info/publikacje/matkonf/25kpbm/utrata.php>.
- Publiczne uczelnie akademickie – Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa* [online] [dostęp: 2012-02-01]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.nauka.gov.pl/szkolnictwo-wyzsze/system-szkolnictwa-wyzszego/uczelnie/uczelnie-publiczne/wykaz-uczelni-publicznych-nadzorowanych-przez-ministrawlasciwego-ds-szkolnictwa-wyzszego/publiczne-uczelnie-akademickie/>
- Zybert E.B., Grabowska D. (red.) (2008), *Książka, biblioteka, informacja w kręgu kultury i edukacji*. Warszawa.

Maria Stachnik

***The library courses in the Polish and French university libraries:
an intent of comparison***

Summary

The recent information and communication technologies have drastically changed the manner of using the library and accessing to the collections. The libraries, especially the academic ones, became the centers of the documentation sources (both traditional and electronic). In order to fully benefit from their collections the user has to be able to: reach them, handle the information, use it properly. The library trainings are a popular way of teaching these skills in all the universities in Poland and France. What is the history of these "library lessons" in both countries? They are organized since the 80's of the 20th century until now, but by who and for whom are they organized, what are the goals of these courses? The paper tries to answer these and other questions in the context of the Polish and French academic libraries trying to form the European Space for Higher Education.

